

Проблеми фізичної реабілітації підлітків із порушенням слуху, які мають дефекти постави

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки (м. Луцьк)

Постановка наукової проблеми та її значення. Кількість інвалідів (неповносправних) в Україні становить понад 2,5 млн осіб, значна частку яких складають діти з порушенням слуху та, на жаль, простежується тенденція до збільшення кількості інвалідів за слухом [7]. Як засвідчує аналіз літературних джерел [10; 15], існує тісний зв'язок між станом хребта й здоров'ям людини. Відсутність відхилень у стані хребта – обов'язкова умова нормального функціонування та розвитку організму людини.

Мета дослідження – на основі аналізу науково-методичної літератури визначити актуальні проблеми фізичної реабілітації дітей із порушенням слуху.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Установлено що погіршення функції слухової системи послаблює хід фізичного й психічного розвитку слабкочуючих дітей [6]. Водночас результати досліджень Т. Ю. Круцевич (2003) підтверджують, що в дітей із порушенням слуху відзначається погіршення рухової пам'яті, недостатньо точна координація та невпевненість рухів, уповільнене оволодіння руховими уміннями й навичками. За даними Л. А. Колосовської, у цього контингенту спостерігають низький рівень розвитку м'язової сили, відставання показників станової сили та статичної витривалості [10; 12].

Низка порушень рухової сфери характерна для дітей із порушенням слуху: зниження рівня розвиненості основних фізичних якостей, відставання від норми в показниках сили основних м'язових груп тулуба й рук, швидко-силового характеру якостей, важкості збереження статичної та динамічної рівноваги й ін. Функціональна недостатність рухового аналізатора дітей із порушенням слуху – причина недоліків їхньої фізичної підготовленості [15].

Комплекс факторів (недостатній фізичний розвиток, зниження силової витривалості м'язів, порушення моторики й координації та ін.) є причинами розвитку дефектів постави в дітей із порушенням слуху. На жаль, за даними фахівців, спостерігається подальше збільшення кількості осіб із деформаціями хребта [9; 18].

Особливим віковим періодом у розвитку організму людини є середній шкільний вік, у якому не скінчилися процеси окостеніння, спостерігається збільшення темпів росту хребта, реєструється прискорення статевого розвитку. Низка цих факторів й обумовлює розвиток порушень постави в дітей із порушенням слуху [13].

Держава, суспільство, науковці приділяють велику увагу проблемам реабілітації інвалідів, зокрема з порушенням слуху. Кількість наукових досліджень, присвячених реабілітації цього контингенту, достатньо велика. Розроблені програми та методики присвячені певним віковим періодам і розв'язують певні завдання: покращення психічного й фізичного розвитку, корекція рухової сфери, фізичної підготовленості, соціалізація. Наприклад, Н. Г. Байкіна розробила методику корекційної роботи з урахуванням структури вади та індивідуальних особливостей дітей і підлітків із порушенням слуху [2].

Технологію програмування фізкультурних занять на основі комп'ютерних систем контролю моторики молодших школярів із порушенням слуху розроблено І. В. Хмельницькою [16].

А. В. Мут'єв створив методику розвитку рухової сфери глухих школярів 13–15 років засобами спортивних єдиноборств [14].

Програма фізичного виховання І. П. Випасняк (2006) передбачає вплив на психічні якості засобами фізичних вправ, рухливих ігор та ін. [3].

Є. С. Авдєєнко обґрунтувала й створила методику розвитку музично-ритмічних рухів у слабкочуючих молодших школярів за рахунок багатоаспектного динамічного вивчення музично-ритмічних рухів [1].

А. В. Цивилєва розробила технологію розвитку та корекції рухових здібностей дітей із порушенням слухом на уроках фізичної культури [18].

Зіядом Насраллах створено комп'ютерну інформаційно-методичну систему «Osanka» на основі виявлених кількісних показників геометрії тіла слабкочуючих дітей молодшого шкільного віку [8].

Програму Х. Є. Гуринович спрямовано на корекцію фізичного стану глухих дітей молодшого шкільного віку засобами фізичного виховання, що включає рухливі ігри, комплекси фізкультурних хвилюнок, фізкультурних пауз, вправи для профілактики та зменшення порушень постави й плоскоstopості [4].

Роботи науковців свідчать, що порушення постави поступово може призвести до зниження рухливості грудної клітки та діафрагми, погіршення ресорної функції хребта, що також негативно вплине на діяльність дихальної, серцево-судинної й нервової систем. До того ж функціональні порушення постави стають супутником багатьох хронічних захворювань, у тому числі сколіозу [15].

О. С. Афанасьєва створила програму для підлітків із порушенням слуху, які мають сколіотичну поставу, де передбачила використання фізичних вправ, масажу та фізіотерапії [2].

Однак, на жаль, лише поодинокі дослідження присвячено профілактиці й корекції деформацій хребта дітей із порушенням слуху.

Висновки. На підставі аналізу літературних джерел можна зробити висновок про актуальність необхідності розробки програм фізичної реабілітації дітей із порушенням слуху, які мають спрямованість на профілактику деформацій хребта або на їх корекцію. Програми реабілітації дітей із порушенням слуху повинні враховувати низку факторів та бути індивідуальними й розроблюватися з урахуванням віку, ступеня тяжкості порушення, часу початку коригувальних заходів, їх інтенсивність, систематичність і функціональний стан хребта.

Перспективи подальших досліджень – вивчення проблеми фізичної реабілітації дітей старшого шкільного віку з порушенням слуху, які мають дефекти постави.

Джерела та література

1. Авдеенко Е. С. Развитие музыкально-ритмических движений у слабослышащих учащихся младших классов : автореф. дис. на соискание учёной степени канд. пед. наук : 13.00.03 / Е. С. Авдеенко. – М., 2010. – 18 с.
2. Афанасьєва О. Вплив комплексної програми фізичної реабілітації на функціональний стан хребта слабочуючих дітей середнього шкільного віку з порушенням постави / О. Афанасьєва // Спортивний вісник Придніпров'я. – №1. – 2013. – С. 152–155.
3. Байкина Н. Г. Физическое воспитание в школе глухих и слабослышащих / Н. Г. Байкина, Б. В. Сермеев. – М. : Сов. спорт, 1991. – 64 с.
4. Випасняк І. П. Соціальна інтеграція глухих дітей на основі рухової активності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. фіз. вих. і спорту : спец. 24.00.02. «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / І. П. Випасняк. – Львів, 2007. – 18 с.
5. Гуринович Х. Є. Фізичний стан глухих дітей молодшого шкільного віку та його корекція засобами фізичного виховання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із фіз. вих. і спорту : спец. 24.00.02. «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Х. Є. Гуринович. – Львів : ЛДУФК, 2007. – 18 с.
6. Еракова Л. А. Физическое развитие и двигательная активность в режиме дня детей с депривацией слуха / Л. А. Еракова // Материалы XI Междунар. конгресса «Современный олимпийский спорт и спорт для всех». – Минск : Беларусь, 2007. – С. 233–236.
7. Забезпечення прав дітей з особовими потребами : тематична доп. про становище дітей в Україні за підсумками 2006 р. / під ред. В. П. Корж. – К., 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/sport/control/uk/publish/articale_id=47947
8. Зіяд Хмаїді Ахмад Насраллах. Корекція порушень постави слабочуючих школярів засобами фізичного виховання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із фіз. вих. і спорту : спец. 24.00.02. «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Насраллах Зіяд Хмаїді Ахмад. – К., 2008. – 20 с.
9. Кашуба В. А. Коррекция нарушений осанки школьников в процессе адаптивного физического воспитания / В. А. Кашуба, З. Х. А. Насраллах. – Киев : Наук. світ, 2008. – 220 с.
10. Колосовская Л. А. О совершенствовании физического воспитания учащихся начальных классов в спецшколах глухих / Л. А. Колосовская // Проблема оздоровления населения средствами физической культуры в новых социально-экономических условиях : тез. докл. – Минск, 1996. – С. 60–61.
11. Клименко Ю. Актуальні методики фізичної та психічної реабілітації школярів зі сколіотичними вадами хребта в умовах спеціалізованого навчального закладу / Ю. Клименко // Спортивний вісник Придніпров'я. – 2010. – № 3. – С. 159–161.
12. Круцевич Т. Ю. Теория и методика физического воспитания : учебник : [в 2 т.] / Т. Ю. Круцевич. – Киев : Олимп. лит., 2003. – С. 302–303.
13. Любимова З. В. Возрастная физиология : учеб. для студ. высш. учеб. заведений : [в 2 ч.] / З. В. Любимова, К. В. Маринова, А. А. Никинина. – М. : Гуманит. изд. центр Владос, 2003. – 286 с.

14. Мут'єв А. В. Розвиток рухової сфери глухих школярів засобами спортивних єдиноборств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.03 «Корекційна педагогіка» / А. В. Мут'єв. – Одеса, 2003. – 16 с.
15. Потапчук А. А. Осанка и физическое развитие детей / А. А. Потапчук, М. Д. Дидур / Программы диагностики и коррекции нарушений. – СПб. : Речь, 2001. – 166 с.
16. Хмельницька І. В. Комп'ютерні системи контролю моторики школярів 7–10 років з вадами слуху в програмуванні фізкультурних занять : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук із фіз. вих. і спорту : спец. 24.00.02. «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / І. В. Хмельницька. – К., 2006. – 20 с.
17. Хода Л. Д. Физическая реабилитация глухих детей 4–7 лет Республики Саха (Якутия) : автореф. дис. на соискание учёной степени канд. пед. наук : спец. 13.00.04. / Л. Д. Хода. – Хабаровск, 1999. – 18 с.
18. Цивилева Л. В. Обучение катанию на коньках как фактор коррекции двигательных способностей у детей младших классов с нарушением слуха: автореф. дис. на соискание учёной степени канд. пед. наук : 13.00.03 / Л. В. Цивилева. – Екатеринбург, 2000. – 19 с.
19. Щуплецова Т. Е. Особенности развития мышечной силы у глухих школьников / Т. Е. Щуплецова // Теория и практика физической культуры. – 1990. – № 8. – С. 28.

Анотації

В Україні спостерігається зростання кількості інвалідів, значну частину яких становлять діти з порушенням слуху. Існують проблеми, пов'язані з фізичною реабілітацією цього контингенту: затримка фізичного й моторного розвитку, зниження фізичних якостей, деформації опорно-рухового апарату та ін. Завдання роботи – аналіз науково-методичної літератури, присвяченої фізичній реабілітації дітей із порушенням слуху.

Установлено, що програми, розроблені для дітей із порушенням слуху, недостатньо уваги приділяють профілактиці та корекції порушень постави.

Зроблено висновок, що існує необхідність проведення наукових досліджень у напрямі розробки програм, які враховують функціональний стан опорно-рухового апарату дітей із порушенням слуху, а зокрема – хребта.

Ключові слова: середній шкільний вік, порушення слуху, деформація хребта, фізична реабілітація.

Алла Алєшина. Проблемы физической реабилитации подростков с нарушением слуха и осанки. *В Украине наблюдается рост количества инвалидов, значительную часть которых составляют дети с нарушением слуха. Существуют проблемы, связанные с физической реабилитацией данного контингента: задержка физического и моторного развития, снижение физических качеств, деформации опорно-двигательного аппарата и др. Задачей работы является анализ научно-методической литературы, посвященной физической реабилитации детей с нарушением слуха.*

Установлено, что программы, которые разработаны для детей с нарушением слуха, недостаточно внимания уделяют профилактике и коррекции нарушений осанки.

Сделано вывод, что существует необходимость проведения научных исследований по разработке программ, которые учитывают функциональное состояние опорно-двигательного аппарата детей с нарушением слуха, а в частности – позвоночника.

Ключевые слова: средний школьный возраст, нарушение слуха, деформация позвоночника, физическая реабилитация.

Alla Aleshina. Physical Rehabilitation Problems of Teenagers Suffering From Hearing Impairment, that have Defects of Posture. *In Ukraine there is an increasing amount of disabled people. Considerable part of them is presented by children with hearing impairment. There are problems related to the physical rehabilitation of this contingent : delay of physical and agile development, decline of physical properties, deformation of locomotorium apparatus and others. The task of the work is to analyse the scientific and methodical literature devoted to physical rehabilitation of children with hearing impairment.*

It is determined that the programs that are worked out for children with hearing impairment don't pay enough attention to the prophylaxis and correction of posture violations.

The author makes the conclusion, that there is a necessity in realization of scientific researches in the direction of programs development which take into account locomotorium functional state of children with hearing impairment, and in particular, spine.

Key words: middle school age, hearing impairment, deformation of spine, physical rehabilitation.